

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΟΥ ΑΠΘ

7^ο Πανελλήνιο Θεατρολογικό Συνέδριο
<https://www.thea.auth.gr/theatrologiko-synedrio/>

«Το θέατρο και οι τέχνες του: ιστορία, θεωρία και πράξη»
Θεσσαλονίκη, 27 Σεπτεμβρίου – 1 Οκτωβρίου 2023

ΤΕΤΑΡΤΗ 27 Σεπτεμβρίου 2023

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΕΤΑΡΤΗ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2023	3
1^η Συνεδρία 10:30-12:00	3
Επαναπροσεγγίζοντας το κωμικό	3
(Βασιλικό θέατρο, κεντρική σκηνή)	3
ΣΑΒΒΑΣ ΠΑΤΣΑΛΙΔΗΣ «Το ενοχικό γέλιο: μια επαναπροσέγγιση της κωμωδίας»	3
ΕΛΕΝΗ ΛΙΝΑΚΗ «Η έννοια του κωμικού και τραγικού στην παράσταση <i>Βόϋτσεκ</i> της Κατερίνας Ευαγγελάτου»	3
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΡΑ «Βασίλης Λογοθετίδης: υποκριτική παράδοση στην κωμωδία»	4
2^η Συνεδρία 12:00 – 13:30	5
Μιλώντας για/με το σώμα	5
(Βασιλικό θέατρο, κεντρική σκηνή)	5
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΤΣΙΛΑΙΟΥ «Το άχρηστο σώμα: προς τον υπό διαμόρφωση πολιτισμό του ασώματου ανθρώπου;»	5
ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΕΝΕΤΟΣ «Το διάφυλο σώμα του μάντη Τειρεσία στις <i>Βάκχες</i> (1986) του Θεόδωρου Τερζόπουλου ως πεδίο ρευστών έμφυλων σημάνσεων»	6
ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΜΠΡΗ «Η συμπεριληπτική κολεκτίβα ‘Εν Δυνάμει’ και οι ιστορίες που αφηγείται το ανάπηρο σώμα. Ζητήματα αυτοβιογραφίας»	7
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ «Το ανθρώπινο σώμα ως Πρώτη Ύλη στις παραστατικές τέχνες»	8
Προσωπικές διαδρομές, αρχειακές καταθέσεις: φωνές του 20ού αιώνα	9
(Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, φουαγιέ)	9
ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΛΥΤΖΟΥΡΗΣ «Οικογενειακά βάσανα και επαγγελματικές επιλογές. Μια επιστολή του νεαρού Φώτου Πολίτη»	9
ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ «Ο διπλωμάτης-λογοτέχνης Ρόδης Ρούφος (1924-1971): ένας άδηλος θεατρικός συγγραφέας»	9
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΙΑΚΟΥΜΟΠΟΥΛΟΥ «Οι θεατρικές δοκιμές του Νίκου Σπάνια»	10
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ «Ανα-παραστάσεις της γυναικείας ατεκνίας στο ελληνικό θέατρο: Με αφορμή την <i>Amalia melancholia</i> της Ζωής Χατζηαντωνίου (2022)»	11
3^η Συνεδρία 14:30 – 16:00	11
Δραματουργίες του ήχου στο σύγχρονο θέατρο	11
(Βασιλικό θέατρο, κεντρική σκηνή)	11
ΣΟΦΙΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ και ΜΑΡΙΝΑ ΡΗΓΟΥ «Το θέατρο στο ραδιόφωνο κατά την πανδημική κρίση»	11
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΚΟΥ «Το ραδιόφωνο επί σκηνής. Δραματουργικές χρήσεις του μέσου στο θέατρο του 20ού και 21ου αιώνα»	13
ΜΑΡΙΑ ΡΙΣΤΑΝΗ «‘Πατάς το play κι αυτό φτάνει’: το νέο ραδιοφωνικό θέατρο της (μετά)-COVID εποχής»	13
Στη Θεσσαλονίκη: τότε και τώρα	14
(Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, φουαγιέ)	14
ΧΡΥΣΑ ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ «Το μουσικό θέατρο και το θέατρο πρόζας στη Θεσσαλονίκη, στη διάρκεια της γερμανικής Κατοχής»	14
ΕΛΠΙΔΑ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗ «Η δυναμική της Θεσσαλονίκης ως ‘θεατρική σκηνή’ των Βαλκανίων (1990-2022)»	15
ΕΛΙΖΑ ΘΕΟΔΩΡΑΝΟΥ «Από τη σκηνική πράξη στη δραματουργία, μια αντίστροφη πορεία: ο Ιάκωβος Καμπανέλλης στην Πειραματική Σκηνή της ‘Τέχνης’»	16
ΓΙΑΝΝΑ ΤΣΟΚΟΥ «Μια πόλη μια παράσταση. Θεσσαλονίκη 2012»	17
20:00-21:00, Θέατρο Κλειώ	18
Keynote	18
ΟΛΓΑ ΤΑΞΙΔΟΥ «Η αυτονομία της παράστασης: αισθητική, πολιτική, παιδαγωγική»	18

Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου 2023

1^η Συνεδρία 10:30-12:00

**Επαναπροσεγγίζοντας το κωμικό
(Βασιλικό θέατρο, κεντρική σκηνή)**

ΣΑΒΒΑΣ ΠΑΤΣΑΛΙΔΗΣ «Το ενοχικό γέλιο: μια επαναπροσέγγιση της κωμωδίας»

Γιατί ως μελετητές/ερευνητές δεν εμπιστευόμαστε εύκολα έργα με ευτυχισμένο τέλος, ενώ δίνουμε απλόχερα τα εύσημα σε έργα με σκοτεινό ή απαισιόδοξο τέλος; Γιατί τα έργα που προκαλούν τρανταχτό γέλιο τα απαξιώνουμε; Γιατί ο μεγαλύτερος όγκος της κωμωδίας είναι αποσυνδεδεμένος από την έννοια της «σοβαρότητας»; Γιατί μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα ήταν δυσεύρετες οι γυναίκες κωμικοί; Γιατί άργησαν τόσο πολύ να εμφανιστούν στον χώρο της stand up; Το γέλιο έχει φύλο;

Η άποψη του γράφοντος λέει ότι η κωμωδία δεν γυρίζει την πλάτη, όπως λανθασμένα διατείνονται πολλοί, στη σοβαρή, στη δραματική όψη της ζωής, αναζητώντας μονοπάτια εύκολης (και ευχάριστης) διαφυγής. Απλώς καλλιεργεί μια αλλιώτικη σχέση μαζί της, μια σχέση η οποία όμως, για να εκτιμηθεί σωστά, ζητά άλλα θεωρητικά και πρακτικά εργαλεία σε θέση να την απελευθερώσουν από την περιοριστική οπτική ιεραρχημένων, «σοβαρών» ακαδημαϊκών κατατάξεων και να την αναδείξουν γι' αυτό που είναι: ένας ιδιαίτερος όσο και σύνθετος τρόπος αντιμετώπισης του κόσμου που έχει ως βάση την προσβολή/πρόκληση των φυσικών του νόμων. Με άλλα λόγια, για να εκτιμηθεί η πραγματική αξία της κωμωδίας, υποστηρίζεται στην ανακοίνωση, πρέπει να επιτραπεί στην ίδια να μας πει τη δαιδαλώδη ιστορία της με δικά της λόγια, δηλαδή να επιτραπεί στην ίδια να θέσει τους όρους και τους νόμους της ανάγνωσης και αξιολόγησής της. Και αυτό επιχειρεί να κάνει η ανακοίνωση αυτή όσο γίνεται πιο συμπυκνωμένα.

Ο **Σάββας Πατσαλίδης** είναι ομότιμος καθηγητής θεατρολογίας στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας (ΑΠΘ). Έχει δημοσιεύσει 26 βιβλία επικεντρωμένα κυρίως στη θεωρία και στην ιστορία του θεάτρου, 200 άρθρα σε ελληνικά και ξένα περιοδικά και περίπου 1200 κριτικές παραστάσεων. Είναι πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης Κριτικών Θεάτρου και Παραστατικών Τεχνών και αρχισυντάκτης (editor-in-chief) του περιοδικού της International Association of Theatre Critics, CRITICAL STAGES (www.critical-stages.org).

ΕΛΕΝΗ ΛΙΝΑΚΗ «Η έννοια του κωμικού και τραγικού στην παράσταση *Βόϋτσεκ* της Κατερίνας Ευαγγελάτου»

Η παρούσα εργασία επιχειρεί την ανάλυση της παράστασης *Βόϋτσεκ*, σε σκηνοθεσία της Κατερίνας Ευαγγελάτου. Η παράσταση *Βόϋτσεκ*, παρουσιάστηκε από 22/02 έως 21/04/2019, στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά. Η Κατερίνα Ευαγγελάτου σημειώνει: «Το κείμενο περιέχει ολόκληρες ηπείρους ανθρώπινης αβύσσου, ουρανού και κόλασης σε εικοσιεννιά σύντομες

σκηνές. Η σκηνοθέτις προτείνει τη δική της κατάταξη των σκηνών του έργου, αναπλάθοντας τον τραγικό κόσμο του *Βόϋτσεκ*. Τοποθετεί όλους τους ήρωες μέσα σε ένα σκηνικό τσίρκου, όπου ζώο και άνθρωπος δεν διαφοροποιούνται. Η αποσπασματική αυτή ροή, αλλά και τα ίδια τα κείμενα, είναι ένα ακόμη στοιχείο που το κάνει μοντέρνο και εντείνει την τραγικότητα του έργου. Ο Βόϋτσεκ είναι ουσιαστικά ένα πρόσωπο που νιώθει διαρκώς καταδιωκόμενο και το οποίο προσπαθεί μάταια να συγκροτήσει τη χαμένη του ταυτότητα. Έναυσμα αποτέλεσε η ιδιαιτερότητα της παράστασης να παρουσιάσει έναν κατά βάση τραγικό ήρωα, με στοιχεία που παραπέμπουν στο κωμικό. Εκκινώντας από την έννοια του κωμικού και του τραγικού, η εργασία εντάσσει ορισμένες εισαγωγικές τους έννοιες, σαν εναρκτήριες παραμέτρους συσχέτισής τους με την παράσταση. Στο κύριο σώμα της αναζητά την έννοια του κωμικού και τραγικού μέσα από σημειώσεις του ημερολογίου της παράστασης, του κειμένου και βίντεο. Προχωρά από την αρχική μελέτη της παράστασης, στη διενέργεια συνέντευξης με τον Γιώργο Γάλλο που πρωταγωνιστούσε στην παράσταση, ερμηνεύοντας τον Βόϋτσεκ. Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διατύπωση των τελικών συμπερασμάτων της έρευνας.

Η **Ελένη Λινάκη** είναι Μηχανικός Χωροταξίας και Ανάπτυξης και Τεχνολόγος Μηχανικός Ανακαίνισης και Αποκατάστασης κτιρίων, με Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης από το ΔΠΜΣ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, «Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση Μνημείων Πολιτισμού», ενώ από το 2021 παρακολουθεί το μεταπτυχιακό του τμήματος θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, στην κατεύθυνση «Δραματουργία και Παράσταση». Το 2021 ανακηρύχθηκε διδάκτορας της Αρχιτεκτονικής σχολής του ΕΜΠ (Τομέας Π. Πολεοδομίας-Χωροταξίας) με θέμα διατριβής «Πολυκριτηριακό σύστημα καταγραφής και αξιολόγησης των υλικών και άυλων πολιτιστικών πόρων ενός τόπου, για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η περίπτωση της Άνω Σύρου». Από τον Ιούλιο του 2022 είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια στην Αρχιτεκτονική σχολή του ΕΜΠ. Ερευνητικά, από το 2014 ως σήμερα έχει συμμετάσχει σε πάνω από 20 συνέδρια/ημερίδες σε εσωτερικό και εξωτερικό, σε 10 επιστημονικές δημοσιεύσεις σε εγχώρια και διεθνή επιστημονικά περιοδικά και βιβλία και ερευνητικά προγράμματα.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΡΑ «Βασίλης Λογοθετίδης: υποκριτική παράδοση στην κωμωδία»

Η ανακοίνωση θα εξετάσει την πορεία του μεγάλου κωμικού της ελληνικής σκηνής από τις «άρρυθμες κινήσεις» και τις «άναρθρες κραυγές» έως τις «άφθαστες δημιουργίες», από την αρχή της καριέρας του ως ηθοποιού μέχρι τη πειθάρχησή του κάτω από την μαγκέτα σημαντικών σκηνοθετών, όπως του Γιαννούλη Σαραντίδη και του Κάρολου Κουν. Στη μελέτη θα γίνει προσπάθεια να καταγραφούν στοιχεία που αφορούν την προσωπική του ζωή και τις θεατρικές του καταβολές, θα διαπιστωθεί μέσω ποιών ρόλων και συνεργασιών διαμορφώθηκε η υποκριτική του τεχνική, αν, έστω και εμπειρικά, ακολούθησε κάποια σχολή υποκριτικής στις ερμηνείες του. Με χρήση θεατρικών κριτικών, μαρτυριών, φωτογραφικού υλικού, σκίτσων και της υπάρχουσας βιβλιογραφίας θα διερευνηθεί η πορεία του δημοφιλούς ηθοποιού στη δημιουργία μιας υποκριτικής παράδοσης στην κωμωδία.

Η **Κατερίνα Καρρά** διδάσκει ως Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει επίσης διδάξει στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι πτυχιούχος Θεάτρου και Ελληνικής Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και αριστούχος απόφοιτος της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης. Έχει επίσης εκπονήσει μεταδιδακτορική έρευνα για τη συλλογή χειρογράφων

«Θεατρική Βιβλιοθήκη – Αρχείον Κώστα Παπαγεωργίου του Αθηναίου» που απόκειται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Επαγγελματικά ως θεατρολόγος συνεργάστηκε με τη Νέα Σκηνή του Λευτέρη Βογιατζή, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος και το Εθνικό Θέατρο. Έχει παρουσιάσει ανακοινώσεις σε ημερίδες και συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει πραγματοποιήσει δημοσιεύσεις σε συλλογικές εκδόσεις, πρακτικά συνεδρίων, περιοδικά και θεατρικά προγράμματα. Ερευνητικά επικεντρώνεται στην ιστορία νεοελληνικού θεάτρου στον 20^ο αιώνα.

Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου 2023

2^η Συνεδρία 12:00 – 13:30

Μιλώντας για/με το σώμα

(Βασιλικό θέατρο, κεντρική σκηνή)

ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΤΣΙΛΑΙΟΥ «Το άχρηστο σώμα: προς τον υπό διαμόρφωση πολιτισμό του σώματου ανθρώπου;»

Η παρούσα εισήγηση θέτει στο επίκεντρό της τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του σώματος έτσι όπως αυτή διαμορφώνεται στην εποχή του μετα-καπιταλισμού, της ψηφιακής διασύνδεσης και των νέων οικονομικών δεδομένων που έχουν μετασηματίσει το συναίσθημα και τις κοινωνικές σχέσεις. Θα αναζητήσει τον τρόπο με τον οποίο η εμπειρία του εικονικού καταλύει τα όρια μεταξύ πραγματικού και πλασματικού, ιδιωτικού και δημόσιου, προσδοκώντας να αναδείξει τις μεταμορφώσεις/μεταλλάξεις που αυτό επιφέρει τόσο στην ανθρώπινη οντότητα όσο και στον πολιτισμό της, με έμφαση στην ενσώματη τέχνη που αυτός παράγει.

Θα χρησιμοποιηθούν ως υποδείγματα:

1. Τα δύο έργα του Ανδρέα Φλουράκη: Οι *Πυραμίδες* που αποτελούν την πρώτη ελληνική, αμιγώς ψηφιακή παράσταση, όπως σημειώνει το Θέατρο Τέχνης, και το ανέκδοτο τρίτο μέρος μιας μετανεωτερικής *Ορέστειας* με τίτλο *Ρέπλικες Ορέστη*, όπου στη θέση του ήρωα δικάζονται τέσσερις διαφορετικές εκδοχές του εαυτού του που διαμοιράστηκαν σε αντίστοιχες ψηφιακές οντότητες.
2. Η έκθεση που πραγματοποιήθηκε στο Fondazione Prada με τον τίτλο: “USELESS BODIES?” των σημαντικών καλλιτεχνών Elmgreen & Dragset που διερωτάται αν πλέον το ανθρώπινο σώμα θα καταστεί περιττό στην εποχή του metaverse.
3. Τέλος, η τρέχουσα έκθεση του Εθνικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, MODERN LOVE (*Η αγάπη στα χρόνια της ψυχρής οικειότητας*), που κάνει μια απόπειρα χαρτογράφησης των συναισθηματικών σχέσεων έτσι όπως αυτές διαμορφώνονται στη μεταψηφιακή εποχή.

Η προτεινόμενη εισήγηση θα επιχειρήσει να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο στα παραπάνω καλλιτεχνικά γεγονότα αποτυπώνεται –τόσο ως προς τα μέσα που χρησιμοποιούν όσο και ως προς τις θεματικές που θίγουν– η ασώματη εκδοχή μιας δυστοπικής ανθρώπινης κοινωνίας, προβάλλοντας τα ως πειραματισμούς μιας υβριδικής μορφής αποσωματοποιημένης τέχνης. Θα είναι περιττό το σώμα στον άνθρωπο του μέλλοντος; Βαδίζουμε σε μια μορφή

ασωματικού πολιτισμού; Ποιες πιθανές επιπτώσεις/διαφοροποιήσεις στην νέα εκδοχή του ασώματος ανθρώπου;

Στην απόπειρα μελέτης αυτού του φαινομένου θα επιχειρηθεί μια διάνοιξη –πέρα από τις ανθρωπιστικές επιστήμες– στη φιλοσοφία της τέχνης και την αισθητική θεωρία.

Η **Ελένη Κουτσιλαίου** είναι υπότροφος του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ) για την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής με θέμα: *Οι σκηνικές προσεγγίσεις του Αμλετ (τέλη 20ού-αρχές 21ου αι.) στην Ευρώπη και η εικόνα του δυτικού πολιτισμού* (επιβλέπων καθηγητής: Πλ. Μαυρομούστακος, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών: Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, /Master 2 «Théâtre et Autres Arts» (Département de l' Institut d' Etudes Théâtrales), Paris III - Nouvelle Sorbonne. Προπτυχιακός τίτλος Σπουδών: Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Δίπλωμα από την Ανώτερη Δραματική σχολή-Θεάτρου Τέχνης-Κάρολος Κουν. Μέλος του The European Network of Research and Documentation of Performances of Ancient Greek Drama (Arc-Net). Διδασκαλία στις δραματικές σχολές Θεάτρου Τέχνης (2017-2019), Πειραιϊκού συνδέσμου (2019 ως σήμερα). Ερευνητικές δραστηριότητες: συμμετοχές σε συνέδρια, εκδόσεις θεατρικών προγραμμάτων δημοσιεύσεις, επιστημονικές επιμέλειες τόμων σχετιζόμενες με το θέατρο. Συνεργασίες: με το Εθνικό Θέατρο Ελλάδας (έρευνα, δραματουργία, συντονισμός ερευνητικής και δραματουργικής ομάδας), το «Θέατρο Τέχνης-Καρόλου Κουν» (δραματουργία, επιμέλεια προγραμμάτων, επιστημονικά κείμενα), Δημοτικό Θέατρο Πειραιά (επιστημονικός υπεύθυνος τριετούς φεστιβάλ Νέας ελληνικής δραματουργίας).

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΕΝΕΤΟΣ «Το διάφυλο σώμα του μάντη Τειρεσία στις Βάκχες (1986) του Θεόδωρου Τερζόπουλου ως πεδίο ρευστών έμφυλων σημάνσεων»

Από τις πρώτες προσπάθειες αναβίωσης της αρχαίας τραγωδίας στο νεοελληνικό κρατικό πλαίσιο φαίνεται ότι το ζήτημα της αρχαιοελληνικής έμφυλης σκηνικής σύμβασης που έγκειται στην ασυμφωνία ανάμεσα στο φύλο του άντρα ηθοποιού και εκείνο του γυναικείου δραματικού προσώπου, απασχόλησε μάλλον σποραδικά τους Έλληνες θιασάρχες και σκηνοθέτες που επιχείρησαν το ανέβασμα τραγωδιών από το 1860 κι έπειτα. Συγχρόνως, όσον αφορά στην τραγωδία, η μεικτή έμφυλη διανομή που βασίζεται στη συμφωνία βιολογικού φύλου μεταξύ ηθοποιού και ρόλου κατέστη σχετικά σύντομα, πέραν ελαχίστων εξαιρέσεων, σκηνικός κανόνας. Ωστόσο μεταπολιτευτικά αρχίζει να παρουσιάζεται ένας μεγαλύτερος, σε σχέση με τις παλαιότερες περιόδους, αριθμός παραστάσεων, στις οποίες επανεμφάνεται το «εύρημα» της έμφυλης αντιστροφής στις διανομές των τραγικών ρόλων. Η επανεμφάνιση αυτή συνδέεται δε με μία αξιοσημείωτη εκδοχή της εν λόγω πρακτικής που αφορά στην επαναλαμβανόμενη ανάληψη συγκεκριμένων ανδρικών τραγικών ρόλων από γυναίκες ηθοποιούς. Ένας εξ αυτών είναι ο Τειρεσίας, του οποίου η σκηνική διαχείριση (σκηνοθετική, υποκριτική, ενδυματολογική, κινησιολογική-χορογραφική κ.ο.κ.) παρουσιάζει εξαιρετικό ερευνητικό ενδιαφέρον, τόσο παραστασιακά όσο και κοινωνικοπολιτικά –στο μέτρο που συνομιλεί με τις ευρύτερες έμφυλες καλλιτεχνικές, ιδεολογικές/θεωρητικές και πολιτισμικές εξελίξεις και ζυμώσεις. Η παρούσα ανακοίνωση θα εστιάσει στην υπό το πρίσμα της queer θεωρίας και της επιτελεστικότητας του φύλου σκηνική ανάλυση της υποκριτικής εκτέλεσης του Τειρεσία από την ηθοποιό Σοφία Μιχοπούλου στην παράσταση των *Βακχών* του Ευριπίδη που συντελέστηκε από το *Θέατρο Άτις* σε σκηνοθεσία Θεόδωρου Τερζόπουλου στις 17

Ιουνίου του 1986 στη Β΄ Διεθνή Συνάντηση για το Αρχαίο Ελληνικό Δράμα στο αρχαίο στάδιο των Δελφών.

Ο **Στυλιανός Μπενέτος** είναι περφόρμερ κι ερευνητής παραστατικών τεχνών και γλωσσολογίας. Σπούδασε Ελληνική Φιλολογία στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Θεωρητική Γλωσσολογία στον τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης) και στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Παράλληλα έχει σπουδάσει Υποκριτική στην Ανώτερη Σχολή Δραματικής Τέχνης του Δήμου της Αγίας Βαρβάρας «Ιάκωβος Καμπανέλλης» και έχει συμμετάσχει σε ποικίλα εργαστήρια παραστατικών τεχνών. Από το 2022 εκπονεί τη διδακτορική του διατριβή στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΕΜΙΡΗ «Η συμπεριληπτική κολεκτίβα ‘Εν Δυνάμει’ και οι ιστορίες που αφηγείται το ανάπηρο σώμα. Ζητήματα αυτοβιογραφίας»

Η εισήγησή μου αποτελεί μία «μελέτη περίπτωσης» («case study») των «Εν Δυνάμει», ενός μεικτού καλλιτεχνικού συνόλου αποτελούμενου από επαγγελματίες και ερασιτέχνες ανάπηρους και μη ανάπηρους ηθοποιούς με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Το Ανσάμπλ, δουλεύοντας με το σώμα κυριολεκτικά και μεταφορικά, αφηγείται τις ιστορίες των δικών του σωμάτων, ενώ χρησιμοποιώντας διάφορες και διαφορετικές στρατηγικές σκηνοθετεί τον εαυτό. Στην εισήγησή μου επικεντρώνω το ενδιαφέρον μου στους τρόπους με τους οποίους οι «Εν Δυνάμει» εκδραματίζουν τη σωματική τους ταυτότητα μέσω του αυτοβιογραφικού λόγου.

Σε αυτό το πλαίσιο, αρχικά συζητώ μία σειρά κείριων ερωτημάτων που απασχολούν τους «Εν Δυνάμει»: ποιανού ιστορία διηγείται ο ηθοποιός; Τι σημαίνει να χρησιμοποιείς την εμπειρία ζωής ως πρώτη ύλη; Πώς επιδρά αυτό στο κοινό; Είναι κάθε κοινό ανοιχτό και έτοιμο ή πρόκειται για μία αισθητική εμπειρία για ‘μυημένους’; Στη συνέχεια, χαρτογραφώ τις κύριες κατηγορίες αυτοβιογραφικού λόγου που πραγματεύεται η ομάδα στην προσπάθειά της να αποδομήσει παραδοσιακές διχοτομήσεις που σχετίζονται με το ανθρώπινο σώμα και το πλήθος των πολιτισμικών λόγων για αυτό. Τέλος, θίγοντας παραδείγματα από την τριλογία τους με τίτλο *Το Άλλο το Κανονικό* (2015-), εξερευνώ τη σχέση της προσωπικής εμπειρίας με τις αισθητικές ανησυχίες τους, όπως αυτές αποτυπώνονται στα νέα αναπαραστατικά σχήματα που προτείνουν.

Η **Κυριακή Δεμίρη** είναι μεταδιδασκαρική ερευνήτρια στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Είναι πτυχιούχος των Τμημάτων Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας καθώς και του Τμήματος Θεάτρου του ΑΠΘ. Επίσης, κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο στη Θεωρία της Λογοτεχνίας και του Θεάτρου και διδακτορικό πάνω στο πολιτικό θέατρο της Ελφρίντε Γέλινεκ (Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ, βαθμός άριστα). Έχει διδάξει ως ακαδημαϊκή υπότροφος στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΑΠΘ καθώς και στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών στην Πάτρα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν στο σύγχρονο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο θέατρο και στη σύζευξη των σπουδών για την αναπηρία με την περφόρμανς. Έχει κάνει σειρά δημοσιεύσεων και έχει συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια με πιο πρόσφατο το «2022 World Congress of the International Federation for Theatre Research, Ρέικιαβικ, Ισλανδία, 20-24 Ιουνίου 2022». Εργάζεται ως εκπαιδευτικός θεατρικής αγωγής στην Α΄ Βάθμια εκπαίδευση εδώ και 17 χρόνια. Η διδακτορική της διατριβή αναμένεται να εκδοθεί από τις Εκδόσεις Σοκόλη το 2023.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ «Το ανθρώπινο σώμα ως Πρώτη Ύλη στις παραστατικές τέχνες»

Στην ανακοίνωσή μου περιλαμβάνεται προς παρουσίαση και συζήτηση πλούσιο υλικό έρευνας πάνω στο ανθρώπινο σώμα ως Πρώτη Ύλη στις παραστατικές τέχνες. Το ανθρώπινο σώμα επί σκηνής φέρει έναν καταγισμό αναφορών, που συχνά ενδυναμώνουν ή περιστέλλουν σε κάποιες περιπτώσεις τη σκηνική αυτονομία του, κάτι που μπορεί να σημαίνει την απόλυτη κυριαρχία του ως πρωτεύοντος υλικού στη σκηνική τέχνη, ή μια βαθύτατη κρίση του ή ακόμα και το ενδεχόμενο μιας ριζικής μετάλλαξής του.

Η έρευνα εμπνέεται από το γεγονός ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας συναντάμε στο μοντέρνο κίνημα το ανθρώπινο σώμα να εικονοποιείται με τόσους διαφορετικούς τρόπους όσο ποτέ άλλοτε. Σώμα γυμνό ή ντυμένο, επιθυμητό, απαγορευμένο, ακρωτηριασμένο, βασανισμένο, ακόμα και σώμα ψηφιακά κατασκευασμένο, είναι μερικές από τις άπειρες εικόνες του που αποδίδονται στην τέχνη και στη σκηνή. Εικόνες που συμπληρώνονται πάντα από μια ανάλογη στάση του σώματος, τις κινήσεις του και τις ανεπανάληπτα μοναδικές εκφράσεις του προσώπου.

Μπροστά στη μοναδική αυτή Πρώτη Ύλη του ανθρώπινου σώματος η σκηνογραφία προτείνει κατασκευές που δεν είναι διόλου το επίτευγμα μιας μόνο σχολής αλλά η εκδήλωση ενός κινήματος με πολλά πρόσωπα. Οι νέες αντιλήψεις για το ανθρώπινο σώμα και την απεικόνισή του κατακλύζουν τον καλλιτεχνικό κόσμο και δημιουργούν ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον αλλά και δαιδαλώδες πεδίο δράσης για τους σκηνογράφους.

Με την ανακοίνωσή μου θα παρουσιαστούν παραδείγματα σκηνογραφιών που αντιμετωπίζουν την Πρώτη Ύλη του ανθρώπινου σώματος μέσα από δύο άξονες. Αφενός με το σχεδιασμό και την υλοποίηση κατασκευών αποκλειστικά στην ανθρώπινη κλίμακα των ερμηνευτών, αφετέρου με τη συνέργεια ανθρώπινης κίνησης και σκηνογραφικών μορφών-κατασκευών επί σκηνής. Σε κάθε περίπτωση οι εκδοχές που παρουσιάζονται προσδιορίζονται ως σκηνογραφικές «πανοπλίες» του ανθρώπινου σώματος και παίρνουν ζωή από αυτό.

Βασιζόμενη σε έναν διάλογο μεταξύ σκηνογραφιών και έργων τέχνης, η ανακοίνωση θα επικεντρωθεί σε τρόπους με τους οποίους σκηνογραφικές «πανοπλίες» (ευρεσιτεχνίες, πατέντες, κοστούμια με μηχανικά μέρη κ.ά.) ενσωματώνονται στον κινησιολογικό-εκφραστικό κώδικα ερμηνευτών ορίζοντας εν τέλει την σκηνική τους μορφή και παρουσία. Ταυτόχρονα σχολιάζονται τάσεις που συνομιλούν με το ανθρώπινο σώμα, όπως εμβολισμένα από τη μηχανή σώματα, ανδρείκελα, «ζωντανά αυτόματα» και μαριονέτες, που υπογραμμίζουν με έναν άλλο τρόπο το ανθρώπινο σώμα ως Πρώτη Ύλη επί σκηνής.

Η εργασία θα υπογραμμίσει την εξελικτική πορεία του ανθρώπινου σώματος στις παραστατικές τέχνες που βοήθησε να δημιουργηθεί αυτή η αναζήτηση για οντολογική ύπαρξη και δικαίωση του επί σκηνής, συχνά όχι ως απόρροια της φυσικής του εικόνας αλλά ενός συμπλέγματος, μιας τεχνητής, κατασκευασμένης, σκηνογραφικής εντέλει μορφής του.

Η **Κατερίνα Παπαγεωργίου** σπούδασε Αρχιτεκτονική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (2002) και Χορό στην Ανώτερη Επαγγελματική Σχολή Χορού ΔΗΚΕΣ «Ιρις» (2001). Το 2011 απέκτησε Διδακτορικό Τίτλο από το Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με έμφαση στο γνωστικό αντικείμενο Σκηνογραφία. Από το 2002 εργάζεται ως ελεύθερη επαγγελματίας Αρχιτέκτων Μηχανικός. Από το 2001 εργάζεται ως Σκηνογράφος-Ενδυματολόγος σε παραστάσεις χορού, θεάτρου και όπερας ενώ έχει εργαστεί και σε

κινηματογραφικές παραγωγές. Έχει συνεργαστεί με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, την Όπερα Θεσσαλονίκης, την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Φεστιβάλ Αθηνών και πολλούς ιδιωτικούς θιάσους. Έχει συμμετάσχει με εικαστικές εγκαταστάσεις σε εκθέσεις και στην Prague quadrennial:2003 όπου η ελληνική συμμετοχή απέσπασε τιμητική διάκριση συνολικής εθνικής παρουσίας. Ως βασικό μέλος της χοροθεατρικής ομάδας *vis motrix* (2002-2015) χόρευε και επιμελήθηκε τα σκηνικά και τα κοστούμια σε όλες τις παραγωγές της. Δίδαξε σύγχρονο χορό στην Ανώτερη Επαγγελματική Σχολή Χορού ΔΗΚΕΣ «Ιρις» (2002-2007, 2010-2012) και στο χοροθεατρικό εργαστήριο *vis motrix* (2006-2014). Δίδαξε *Σκηνογραφία-Ενδυματολογία* στο Τμήμα Κινηματογράφου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. (2008-2011). Συμμετείχε με διαλέξεις στο μάθημα *Χώρος και Πολιτισμός (Βαλκάνια, Αν. Ευρώπη και Μέση Ανατολή)* του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2017-2018). Είναι μέλος ΕΕΠ στο Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. και διδάσκει Σχέδιο, Μακέτα και Ιστορία Σύγχρονης Τέχνης στο Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος.

Προσωπικές διαδρομές, αρχειακές καταθέσεις: φωνές του 20ού αιώνα (Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, φουαγιέ)

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΛΥΤΖΟΥΡΗΣ «Οικογενειακά βάσανα και επαγγελματικές επιλογές. Μια επιστολή του νεαρού Φώτου Πολίτη»

Τις μέρες που ξεκινούσε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, τον Ιούλη του 1914, ο 24χρονος Φώτος Πολίτης έστειλε μια μακροσκελή επιστολή στη μητέρα του για να της ανακοινώσει κάποιες αποφάσεις του, τις οποίες δεν μπορούσε να της πει προφορικά. Επρόκειτο για ζητήματα σοβαρά που συνδέονταν με την οικογενειακή του αποκατάσταση και την επαγγελματική του σταδιοδρομία. Για μας, περίπου έναν αιώνα αργότερα, η επιστολή ρίχνει φρέσκα βλέμματα σε ιδεολογίες και νοοτροπίες του ελληνικού θεάτρου στο ξέσπασμα του Μεγάλου Πολέμου, σε συνάρτηση προς αντιθεατρικές, έμφυλες και ταξικές προκαταλήψεις της εποχής.

Ο **Αντώνης Γλυτζουρής** εργάζεται ως Καθηγητής της Ιστορίας Θεάτρου στο Τμήμα Θεάτρου του ΑΠΘ. Έχει ασχοληθεί ερευνητικά με την ιστορία της σκηνοθεσίας, το Εθνικό Θέατρο, τη δραματολογία του Νίκου Καζαντζάκη, την πρόσληψη του Μοντερνισμού στο ελληνικό θέατρο κ.ά. και έχει δημοσιεύσει σχετικές μελέτες σε ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Τα τρέχοντα επιστημονικά του ενδιαφέροντα αφορούν στο ζήτημα του ελληνικού Ρεαλισμού, στη θεατρική και κινηματογραφική διασκέδαση στις προσφυγικές συνοικίες του Πειραιά στο Μεσοπόλεμο και τα πρώτα βήματα του τσίρκου στην Ελλάδα.

ΜΑΡΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ «Ο διπλωμάτης-λογοτέχνης Ρόδης Ρούφος (1924-1971): ένας άδηλος θεατρικός συγγραφέας»

Στη συγκεκριμένη ανακοίνωση θα εστιάσω στο ελάχιστο γνωστό θεατρικό έργο του διπλωμάτη-λογοτέχνη Ρόδη Ρούφου (1924-1971), αρχικά, περιγράφοντάς το. Θα αναφερθώ, δηλαδή, ειδικότερα: στην κωμωδία του *Οι Αναστάσεις του Λαζάρου* (αχρονολόγητο, περ. δεκαετία του 1960, δεν έχει παρασταθεί), και στην τραγωδία *Η Μέρα της Κρίσης* (1957, ραδιοφωνικό θέατρο: 1959), σχολιάζοντας τα σημεία επαφής και απόκλισης του εν λόγω γραμματειακού σώματος προς το περισσότερο καθιερωμένο πεζογραφικό έργο του Ρούφου,

και ειδικότερα προς το μυθιστόρημα του κυπριακού αγώνα (1955-59), *Η Χάλκινη Εποχή* (1960). Μπορούμε, άραγε, να διαβάσουμε τη *Μέρα της Κρίσης* (συμβολιστικό δράμα, γύρω από την θεωρία της ηγεσίας) σε συσχετισμό προς τους στοχασμούς γύρω από τον ιδεώδη ηγέτη μιας Επανάστασης, και τη θεωρία των Επαναστάσεων, που συναντούμε στο *Η Χάλκινη Εποχή*; Πού συγκλίνουν και πού διαφοροποιούνται τα δύο κείμενα, τόσο σε επίπεδο τεχνοτροπίας όσο και σε επίπεδο ιδεολογίας; Τελικά, τί ήταν εκείνο που έκανε τον λογοτέχνη-διπλωμάτη Ρόδη Ρούφο επιτυχημένο μυθιστοριογράφο, όμως μη-παραστάσιμο δραματουργό; Θα μπορούσε, άραγε, να τροποποιηθεί, με βάση νεώτερες θεατρολογικές αναγνώσεις αυτή η πρόσληψη, και να δούμε, κάποτε τον θεατρικό Ρούφο επί σκηνής; Σε αυτά και άλλα ερωτήματα γύρω από τις σχέσεις λογοτεχνίας και δραματουργίας αποπειράται να απαντήσει η παρούσα ανακοίνωση, θέτοντας τον διπλωμάτη και λογοτέχνη Ρούφο ως ενδεικτική «μελέτη περίπτωσης».

Η **Μαρία Αθανασοπούλου** υπηρετεί ως Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και Θεωρίας της Λογοτεχνίας στο Τμήμα Θεάτρου του ΑΠΘ. Η εργογραφία της αφορά την ποιητική φόρμα του σονέτου, το έργο του Κ. Π. Καβάφη, τον νεοελληνικό ποιητικό μοντερνισμό, τη θεωρία της λογοτεχνίας καθώς και τις διαπολιτισμικές νεοελληνικές σπουδές.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΙΑΚΟΥΜΟΠΟΥΛΟΥ «Οι θεατρικές δοκιμές του Νίκου Σπάνια»

Ο Νίκος Σπάνιας (1923-1990) γεννήθηκε στην Αθήνα, σπούδασε μουσική και υποκριτική στο Ωδείο Αθηνών, φοίτησε χωρίς να ολοκληρώσει τις σπουδές του στην Ανωτάτη Εμπορική, και παράλληλα διδάχθηκε ξένες γλώσσες. Στα μέσα της δεκαετίας του 1940 μετέφρασε τον *Γυάλινο Κόσμο* του Τ. Ουίλιαμς και το 1952 έλαβε μία υποτροφία Fulbright για σπουδές θεάτρου στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ολοκληρώνοντας τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο εγκαταστάθηκε στη Νέα Υόρκη. Το 1958 επανεμφανίστηκε στα ελληνικά γράμματα ως ποιητής (*Τα ποιήματα της 3^{ης} Λεωφόρου, Γλυκός τρόμος, Το μαύρο γάλα της αυγής, Το ράμφος της αϋπνίας* κ.α.) αλλά και ως μεταφραστής (μετέφρασε ποιητική ανθολογία με ποιήματα των Αραγκόν, Ελιάρ, Νερούδα κ.α., επίσης βλ. «Μεταφράσεις 1941-1971» “Printed in the United States of America, by Athens printing company New York, N. Y.”). Ποιήματα του είναι διασκορπισμένα σε ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά (*Οδός Πανός, Διαγώνιος* κ.α.). Ο Σπάνιας εκτός από τη ποιητική και μεταφραστική του παραγωγή συνέγραψε κι έναν περιορισμένο αριθμό θεατρικών έργων, τα οποία παραμένουν αδημοσίευτα. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστεί α) μέρος της δραματουργίας του Έλληνα ποιητή της Νέας Υόρκης και β) στοιχεία της καλλιτεχνικής δραστηριότητάς τους στις Η.Π.Α. Ο Νίκος Σπάνιας δεν επέστρεψε ποτέ στην Ελλάδα και η ενασχόλησή του με το θέατρο αποτελεί μία άγνωστη σελίδα της ιστορίας του θεάτρου του ελληνισμού της Διασποράς.

Η **Κατερίνα Διακουμοπούλου** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικού Θεάτρου με έμφαση στο Θέατρο της Διασποράς, στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ. Σπούδασε στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών (ΕΚΠΑ), όπου στη συνέχεια πραγματοποίησε και μεταπτυχιακές σπουδές. Το 2007 έλαβε το Διδακτορικό της από το Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου με θέμα: «Το ελληνικό θέατρο στη Νέα Υόρκη από τα τέλη του 19^{ου} αι. έως το 1940». Έχει εκπονήσει μεταδιδακτορική έρευνα στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του ΕΚΠΑ έχοντας λάβει μεταδιδακτορική υποτροφία από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, Τμήμα Υποτροφιών μεταπτυχιακών σπουδών εσωτερικού (2009-2010). Επίσης, έχει εργαστεί στο ελεύθερο θέατρο ως Διευθύντρια Παραγωγής σε ελληνικές και ξένες παραστάσεις θεάτρου, μουσικής και χορού, ως δραματολόγος και ως εισηγήτρια δραματολογίου. Ως θεατρικός συγγραφέας έχει λάβει το Γ΄ Κρατικό Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Θεατρικού Συγγραφέα του Υπουργείου Πολιτισμού το 2007 και τον

Έπαινο για το θεατρικό της έργο *Έως την πύλη του Φόρου* από την Ελληνική Εθνική Επιτροπή της UNESCO το 2009. Τα επιστημονικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στο Νεοελληνικό Θέατρο με έμφαση στο Θέατρο της Διασποράς, στο Εφαρμοσμένο Θέατρο και στο Θέατρο στην Κοινότητα, στην Κοινωνιολογία του Θεάτρου και στη Θεατρική Παραγωγή. Από την ΚΑΠΑ Εκδοτική έχουν εκδοθεί δύο βιβλία της: *Το ελληνικό θέατρο στη Νέα Υόρκη: από τα τέλη του 19^{ου} αι. έως το 1940*, ΚΑΠΑ, Αθήνα, 2020, 450σ. και *Μορντεκάι Μανουέλ Νόα, Η Αιχμάλωτη ελληνοπούλα ή Η άλωση της Αθήνας*, Μετάφραση-Εισαγωγή: Κατερίνα Διακουμοπούλου ΚΑΠΑ, Αθήνα, 2021, 112σ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ «Ανα-παραστάσεις της γυναικείας ατεκνίας στο ελληνικό θέατρο: Με αφορμή την *Amalia melancholia* της Ζωής Χατζηαντωνίου (2022)»

Στόχος της ανακοίνωσης είναι να ανιχνεύσει τις αντιλήψεις για την ταυτότητα της άτεκνης γυναίκας στο ελληνικό θέατρο, μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα βιογραφικών παραστάσεων και θεατρικών κειμένων γύρω από το ιστορικό πρόσωπο της βασίλισσας Αμαλίας, από τα χρόνια του Β΄ παγκοσμίου πολέμου μέχρι την παράσταση *Amalia melancholia* της Ζωής Χατζηαντωνίου. Η εργασία θα διερευνήσει το ζήτημα σε τρία κείμενα και παραστάσεις της περιόδου αναζητώντας κοινωνικές αντιλήψεις και προκαταλήψεις γύρω από την γυναικεία ατεκνία με αφορμή τη δραματοποιημένη ιστορία ενός γυναικείου ιστορικού προσώπου σε διαφορετικές ιστορικές εποχές.

Η **Κωνσταντίνα Γεωργιάδη** είναι Κύρια ερευνήτρια θεατρολογίας στο Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν την ιστορία του ελληνικού θεάτρου από το δέκατο ένατο αιώνα μέχρι σήμερα.

Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου 2023

3^η Συνεδρία 14:30 – 16:00

**Δραματουργίες του ήχου στο σύγχρονο θέατρο
(Βασιλικό θέατρο, κεντρική σκηνή)**

ΣΟΦΙΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ και ΜΑΡΙΝΑ ΡΗΓΟΥ «Το θέατρο στο ραδιόφωνο κατά την πανδημική κρίση»

Η συμβολή των ψηφιακών τεχνολογιών στη σύγχρονη θεώρηση του πολιτισμού είναι καταλυτική. Ειδικά τώρα, στο ρευστό και ασταθές θεατρικό τοπίο, που έχει διαμορφωθεί λόγω της πανδημικής κρίσης του COVID-19, απαιτείται η χρήση νέων μέσων στη ζωή μας, καθώς μέσω αυτών μπορούν να υλοποιηθούν υποδειγματικές προτάσεις και δράσεις με θετικές επιπτώσεις στις καλλιτεχνικές δημιουργίες και συγκεκριμένα το θέατρο. Η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών δημιουργεί νέες γενιές καλλιτεχνών με διευρυμένες δεξιότητες και πολλαπλών επιπέδων προσεγγίσεις στο πεδίο της παραστασιολογίας. Παράλληλα, η στροφή

στις παραστατικές τέχνες με όχημα τις ψηφιακές πλατφόρμες κατά τη διάρκεια των lockdown, αλλά και λόγω της διευρυμένης χρήσης τους, δημιουργεί ένα κοινό εκπαιδευμένο πλέον και ικανό να παρακολουθεί διαδικτυακά τα θεατρικά δρώμενα και τις πολιτιστικές εξελίξεις οπουδήποτε κι αν βρίσκεται στον κόσμο. Η ψηφιακή προσβασιμότητα επιτρέπει πρωτοφανείς μορφές συμμετοχής, καταργώντας αποστάσεις, σύνορα και πολιτιστικές διαχωριστικές γραμμές.

Στο πλαίσιο αυτό, μια ιδιαίτερη θεατρική προσέγγιση, το θέατρο στο ραδιόφωνο, βρίσκει νέους τρόπους έκφρασης και διάχυσης. Και στα τέλη του 2020, εν μέσω απαγόρευσης θεατρικών παραστάσεων λόγω COVID-19, η ΕΡΤ ξεκινά τη μεγάλη προσπάθεια για την αναβίωση του ραδιοφωνικού θεάτρου στη δημόσια ραδιοφωνία. Το Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου, επίσης, έδωσε νέα πνοή στο ραδιοφωνικό θέατρο, επιλέγοντας εν μέσω πανδημίας να ανταποκριθεί στην ανάγκη κοινού και δημιουργών για πρωτότυπο, ποιοτικό θέατρο με τη ραδιοφωνική δημιουργία των «Radio Plays» μέσω του πλατφόρμας Open Plan.

Η στροφή του θεάτρου στο ραδιόφωνο κατά την πανδημική κρίση, κρίση που καθήλωσε τη θεατρική δράση, αποτέλεσε σημαντική επιλογή καθώς το πλούσιο δυναμικό της αναζήτησε τρόπους να παραμείνει ενεργό στη συνείδηση του κοινού και συνάμα υπό απασχόληση. Στην εισήγηση γίνεται αποτύπωση των ανωτέρω δράσεων και ανάλυση των επιλογών και των χαρακτηριστικών των θεατρικών έργων που παρουσιάστηκαν. Επιπλέον, διερευνάται η ανταπόκριση του κοινού, η δυναμική και οι προοπτικές εξέλιξης του θεάτρου στο ραδιόφωνο, είτε στα ερτζιανά είτε σε ηλεκτρονική πλατφόρμα.

Η Σοφία Καραγιάννη είναι θεατρολόγος (απόφοιτος Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ), κάτοχος μεταπτυχιακού στην Πολιτιστική Πολιτική, Διοίκηση και Επικοινωνία (Πάντειο Πανεπιστήμιο) και υποψήφια διδάκτωρ στο Τμήμα Επικοινωνίας & Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης ΕΚΠΑ. Έχει ασχοληθεί με την οργάνωση και διεύθυνση παραγωγής, marketing και δημόσιες σχέσεις θεατρικών παραστάσεων και πολιτιστικών εκδηλώσεων (συνέδρια, ημερίδες, εκθέσεις, μουσικές συναυλίες) καθώς και με τις εκδόσεις προγραμμάτων θεατρικών παραστάσεων. Έχει συνεργαστεί με τα θέατρα Μέλι, Coronet, ΠΚ καθώς και με την «Θεατρική Εστία Α.Ε.» (θέατρα Μουσούρη και Ήβη) στο τμήμα διεύθυνσης και οργάνωσης παραγωγής. Για πολλά χρόνια συνεργάστηκε με τις τηλεοπτικές επιχειρήσεις Audio Visual και Power Music Production στο τμήμα της μεταγλώττισης. Υπήρξε υπεύθυνη οργάνωσης και εκτέλεσης παραγωγής στο Ελληνικό Κέντρο του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου και από το 2014 είναι υπεύθυνη επικοινωνίας και marketing του Boem Radio. Διδάσκει θεατρική αγωγή στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και ως πιστοποιημένη εκπαιδευτρια ενηλίκων διδάσκει σε Κ.Ε.Κ., Κ.Δ.Β.Μ. και ΙΕΚ.

Η Μαρίνα Ρήγου είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών και δημοσιογράφος στον ραδιοφωνικό σταθμό Flash 96 από το 1991. Τα πρώτα δημοσιογραφικά της βήματα τα έκανε στην ΕΡΑ 4 το 1987. Ακολούθησαν συνεργασίες σε ελληνικά και διεθνή μέσα. Φυσικός του Πανεπιστημίου Αθηνών συνέχισε τις σπουδές της στην Επικοινωνία και τα ΜΜΕ. Διδάσκει μαθήματα δημοσιογραφίας, ραδιοφώνου, πολιτικής και νέων μέσων. Το 2014 εξεδόθη από τον εκδοτικό οίκο Ι. Σιδέρη το βιβλίο της *Από την ψηφιακή επανάσταση στην ψηφιακή επιτήρηση. Νέα μέσα, δημοσιότητα και πολιτική*. Έχει δημοσιεύσει πλήθος άρθρων και ερευνών στον τομέα της επικοινωνίας, της δημοσιογραφίας, των μέσων και της πολιτικής. Έχει επίσης ασχοληθεί με την πολιτική επικοινωνία και την επικοινωνιακή προβολή συνεδρίων, εκδηλώσεων και ερευνών.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΚΟΥ «Το ραδιόφωνο επί σκηνής. Δραματουργικές χρήσεις του μέσου στο θέατρο του 20ού και 21ου αιώνα»

Η ανακοίνωση θα επιχειρήσει να ανιχνεύσει δραματουργικές χρήσεις των συμβάσεων του ραδιοφώνου στη θεατρική σκηνή μέσα από το πρίσμα της διαμεσικότητας (intermediality). Συγκεκριμένα θα αναρωτηθεί με ποιους τρόπους τα δύο μέσα μπορούν να συνυπάρξουν επί θεατρικής σκηνής και μέσω ποιων στρατηγικών οι ιδιαιτερότητες του ραδιοφώνου και του ραδιοφωνικού/ηχητικού θεάτρου επηρεάζουν, αν όχι διαμορφώνουν καθοριστικά, τη σκηνική δραματουργία θεατρικών παραστάσεων του 21ου αιώνα. Θα εξεταστούν επί μέρους επιλογές που ορίζουν τη συγκρότηση του κειμένου της παράστασης (σύνθεση του κειμενικού υλικού, ηχητικός σχεδιασμός, χώρος και όψη) και θα επιχειρηθεί να εξηγηθεί για ποιους λόγους η διαπλοκή φυσικού σκηνικού χώρου και ηχητικού υλικού καθίσταται η προσφορότερη δραματουργική επιλογή στην κάθε περίπτωση. Προκειμένου να αναδειχθεί η ποικιλία των προσεγγίσεων που έχουν προταθεί κατά καιρούς διεθνώς θα αναλυθούν παραστάσεις με διαφορετικές αφητηρίες, διαφορετικά διακείμενα και εν τέλει διαφορετική δραματουργία, όπως το *The Encounter* των Complicité/Simon McBurney (2015), το *Hate Radio* του International Institute for Political Murder/Milo Rau (2015) και το *Μετά το τέλος του κόσμου-ένα αρχείο ματαιωμένων σχεδίων* της Spectrum/Παντελής Φλατσούσης (2022).

Η **Παναγιώτα Κωνσταντινάκου** είναι θεατρολόγος & δραματουργός [dramaturg]. Ε.Ε.Π. Τμήμα Θεάτρου, ΑΠΘ. Διδάκτωρ και πτυχιούχος του Τμήματος Θεάτρου, ΑΠΘ. Μεταπτυχιακό από το Πανεπιστήμιο της Γλασκώβης. Απόφοιτη του Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας για την Εκπαίδευση» (ΕΚΠΑ/ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας/ ΤΕΙ Πειραιά). Επί σειρά ετών υπηρέτησε ως εκπαιδευτικός Θεατρικών Σπουδών στην Α΄ Βάθμια και τη Β΄ Βάθμια εκπαίδευση. Από το 2006 συνεργάζεται ως δραματουργός σε παραστάσεις του Φεστιβάλ Αθηνών, του Εθνικού Θεάτρου, της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών, του Θεάτρου Τέχνης, και ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. καθώς και ανεξάρτητων ομάδων (Spectrum, Grasshopper, Παπαλάγκι και Blindspot) σε παραστάσεις εντός και εκτός Αθηνών. Μεταφράσεις της θεατρολογικών κειμένων έχουν δημοσιευτεί, μεταξύ άλλων, σε προγράμματα της νέας ΣΚΗΝΗΣ και του Κ.Θ.Β.Ε. Έχει παρουσιάσει ανακοινώσεις σε ημερίδες και συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Έχει πραγματοποιήσει δημοσιεύσεις σε πρακτικά συνεδρίων, περιοδικά καθώς και σε θεατρικά προγράμματα.

ΜΑΡΙΑ ΡΙΣΤΑΝΗ «‘Πατάς το play κι αυτό φτάνει’: το νέο ραδιοφωνικό θέατρο της (μετά)-COVID εποχής»

Στις πρώτες δεκαετίες του 21^{ου} αιώνα το ακουστικό βίωμα φαίνεται εκ νέου να μπαίνει δυναμικά στο θεατρικό γίγνεσθαι: «θέατρο των αυτιών», «θέατρο στο σκοτάδι», χρήση ακουστικής τεχνολογίας με θεατές-ακροατές στη θεατρική «πλατεία» (headphone theatre), ακουστικοί περίπατοι – όλα μαρτυρούν την έντονη στροφή (ή ίσως επιστροφή) του θεάτρου στην εμπειρία και τη δύναμη της ακρόασης. Η ακουστική αυτή στροφή εντείνεται ιδιαίτερα με την υγειονομική κρίση του 2020, όταν, με τα δεδομένα της COVID-19 πανδημίας, το συλλογικό θεατρικό βίωμα τίθεται προσωρινά σε αναστολή, και πολλά νέα ραδιοφωνικά έργα (ανα)γεννούνται καλώντας μας να μπούμε ξανά –παρά την επιβεβλημένη απομόνωση και πατώντας απλά το play– σε θεατρική συνθήκη. Ιδιαίτερα στο ελληνικό θεατρικό τοπίο, όπου η podcasting κουλτούρα ήρθε μάλλον αργά σε σχέση με τον αγγλόφωνο κόσμο, τα ακουστικά έργα που κληροδοτεί η εποχή της πανδημίας είναι ασυνήθιστα πολλά. Αυτά είναι και τα χρόνια που η δημόσια ελληνική ραδιοφωνία (ΕΡΤ) ξεκινά την «Πρεμιέρα στο Ραδιόφωνο», σε μια

προσπάθεια, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο προωθητικό σημείωμα, «για την αναβίωση του Ραδιοφωνικού Θεάτρου στη Δημόσια Ραδιοφωνία».

Η παρούσα ανακοίνωση επιχειρεί να εξετάσει αυτή ακριβώς την αναβίωση του ακουστικού θεάτρου στην COVID και μετά-COVID εποχή, με ιδιαίτερη έμφαση στο νέο ραδιοφωνικό θέατρο που δημιουργείται την εν λόγω περίοδο. Τα ονόματα που του αποδόθηκαν είναι πολλά: podcast, audio, θέατρο στο ραδιόφωνο, θέατρο on demand, ηχητική δημιουργία, θεατρικές αναγνώσεις. Τα ερωτήματα που θέτει η παρούσα ανακοίνωση αφορούν τόσο τη λογική όσο και τη δυναμική και προοπτική της νέας αυτής ακουστικής τάσης στο θέατρο (κυρίως για τον ελληνικό χώρο): Πώς αναβιώνει και πώς επανεγγράφει το παρελθόν του ραδιοφωνικού θεάτρου; Πώς επηρεάζεται από τα σύγχρονα δεδομένα του 21ου αιώνα (streaming κουλτούρα, gaming, εμβύθιση και καθηλωτική κινηματογραφική εμπειρία, κ.ά.); Πώς αναθεωρεί τέλος και πώς επαναπροσδιορίζει βασικούς άξονες της καθαρής θεατρικής δημιουργίας (ρόλος θεατή-ακροατή, θεατρική εμπειρία, δραματολογία);

Η **Μαρία Ριστάνη** είναι μέλος ΕΔΙΠ, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, ΑΠΘ. Διδάσκει Αγγλόφωνο Θέατρο και σύγχρονη παραστασιολογία στο τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος στην Αγγλική Λογοτεχνία από το ίδιο τμήμα, ενώ το 2013 ορκίστηκε διδάκτωρ του τμήματος έχοντας ολοκληρώσει τη διδακτορική της διατριβή πάνω στην εργογραφία του Ιρλανδού Σάμουελ Μπέκετ, με ιδιαίτερη έμφαση στη μουσικότητα της γραφής του. Ερευνητικά κινείται στο χώρο του σύγχρονου αγγλικού και αγγλόφωνου θεάτρου, όπως και στο χώρο του ήχου και της ακουστικής δημιουργίας, εξετάζοντας συμπράξεις με τη θεατρική πράξη (headphone theatre, audio walks, podcast drama). Μέρος της δουλειάς της έχει παρουσιαστεί με ανακοινώσεις σε συνέδρια της Ελλάδας και του εξωτερικού αλλά και με δημοσιευμένα άρθρα σε διεθνή περιοδικά και κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους.

Στη Θεσσαλονίκη: τότε και τώρα
(Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, φουαγιέ)

ΧΡΥΣΑ ΣΚΑΡΛΑΤΟΥ «Το μουσικό θέατρο και το θέατρο πρόζας στη Θεσσαλονίκη, στη διάρκεια της γερμανικής Κατοχής»

Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται τη θεατρική δραστηριότητα (μουσικό θέατρο και θέατρο πρόζας) στην κατοχική Θεσσαλονίκη, με απώτερο στόχο να αναδειχθεί η σημαντικότητα του θεάτρου για το κοινό της συγκεκριμένης εποχής. Οι τότε συνθήκες ήταν ιδιαίτερα αντίξοες: υπήρχε λογοκρισία και κάθε είδους απαγορεύσεις, επικρατούσε φόβος και πολλοί πολίτες πέθαιναν από αστία εξαιτίας της έλλειψης τροφίμων. Ωστόσο, όλα αυτά δεν εμπόδισαν το θέατρο πρόζας και το μουσικό θέατρο σε όλες τις μορφές του (όπερα, οπερέτα, επιθεώρηση, βαριετέ) να γνωρίσουν ιδιαίτερη άνθιση. Φαίνεται πως το θέατρο βοηθούσε το κοινό που είχε ανάγκη να ξεχάσει τα βάσανά του, ενώ το γέλιο που προκαλούσε ένα κωμικό έργο ή σκετς λειτουργούσε ως αντίδοτο στη ζοφερή ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην πόλη. Άλλοτε πάλι οι ηθοποιοί προέβησαν στη δική τους αντίσταση στο φασιστικό καθεστώς. Υπήρχαν επίσης

θεατρικές παραγωγές που πραγματοποιήθηκαν για φιλανθρωπικούς σκοπούς, σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης των δεινών του πολέμου και της Κατοχής, όπως ο λιμός, οι καταστροφές από τους βομβαρδισμούς, κ.λπ.

Η έρευνα στηρίχθηκε κυρίως στη μελέτη του τοπικού φιλοναζιστικού Τύπου της εποχής. Ωστόσο, λήφθηκε υπόψη πως ενδέχεται να δίνεται μια στρεβλή εικόνα της πραγματικότητας, με προβολή κάποιων γεγονότων και απόκρυψη άλλων. Στην παρούσα μελέτη τα έργα που ανέβηκαν στην κατοχική Θεσσαλονίκη ταξινομούνται σε κατηγορίες και εξετάζεται η απήχηση που είχαν (όταν οι πηγές επαρκούν, ώστε να είναι εφικτό). Παρουσιάζονται οι δημιουργοί των έργων, αρκετοί από τους οποίους ήταν Θεσσαλονικείς. Επίσης, αναδεικνύονται οι δημοφιλείς καλλιτέχνες της εποχής που έδρασαν στην πόλη και εκείνοι που τότε έκαναν τα πρώτα τους βήματα. Επιπλέον, εξετάζεται η πορεία των, συχνά βραχύβιων και χωρίς σταθερό ανθρώπινο δυναμικό, θεατρικών σχημάτων της εποχής. Τα συμπεράσματα που θα αναχθούν από τα όσα αναφέρθηκαν αναμένεται να προσδώσουν μια ερμηνευτική ανθρωπολογική προοπτική στη θεατρική δραστηριότητα της εποχής.

Η **Χρύσα Σκαρλάτου** είναι απόφοιτος και διδάκτωρ ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Υπήρξε υπότροφος του Εβραϊκού Μουσείου Θεσσαλονίκης, συμμετέχοντας στο ερευνητικό πρόγραμμα “The Evolution of the Jewish Music Tradition in Greece”. Έχει σπουδάσει ανώτερα θεωρητικά της μουσικής, πιάνο και φωνητική, ενώ έχει λάβει επίσης θεατρική αγωγή. Γνωρίζει την αγγλική, την ισπανική, τη γαλλική και τη γερμανική γλώσσα. Έχει συμμετάσχει σε πολλά διεθνή επιστημονικά και παιδαγωγικά συνέδρια, καθώς και σε οργανωτικές και κριτικές επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων. Έχει παρουσιαστεί ως ομιλήτρια σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές και έχει υπάρξει συντάκτης εντύπων προγραμμάτων της Συμφωνικής Ορχήστρας του Δήμου Θεσσαλονίκης και της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα συμπεριλαμβάνονται η ιστορία της νεοελληνικής μουσικής και η εθνομουσικολογία, ενώ έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με τη μουσική ιστορία της Θεσσαλονίκης. Είναι μέλος της Ελληνικής και της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας. Από το 2021 είναι μέλος της ερευνητικής ομάδας “Temporalities in Music Theater Study Group” της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας.

ΕΛΠΙΔΑ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗ «Η δυναμική της Θεσσαλονίκης ως ‘θεατρική σκηνή’ των Βαλκανίων (1990-2022)»

Η Θεσσαλονίκη είναι μία πόλη που κατέχει ιδιαίτερη σημασία εντός των Βαλκανίων λόγω της γεωστρατηγικής της θέσης και της γειννιάσής της με τα υπόλοιπα κράτη της Βαλκανικής Χερσονήσου. Ιστορικά δεν υπήρξαν λίγοι οι λαοί –που ζώντας εκεί– άφησαν το πολιτισμικό τους αποτύπωμα, ούτε και λίγοι εκείνοι που την «ορέγονταν» και επιδίωκαν να την κατακτήσουν. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της δυναμικής που κατέχει η πόλη, ως κοιτίδα του θεατρικού πολιτισμού των Βαλκανίων από το 1990 έως σήμερα. Το 1990 αποτελεί ημερομηνία ορόσημο για το μέλλον των Βαλκανίων, καθώς ο διαμελισμός του Γιουγκοσλαβικού κράτους και η σταδιακή δημιουργία των νεοπαγών εθνικών κρατών μετέβαλε την πολιτική σκακιέρα, επιφέροντας σημαντικές κοινωνικοπολιτικές ανακατατάξεις στην περιοχή. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οι πολιτικές επιδιώξεις της Ελλάδας αναπροσδιορίστηκαν και η Θεσσαλονίκη ως το «ελληνικό κέντρο των Βαλκανίων» κλήθηκε να αναλάβει έναν νέο ηγετικό πολιτικό και πολιτισμικό ρόλο, αναδιαμορφώνοντας την πολιτισμική πολιτική της. Η παρουσίαση θα εστιάσει στον ρόλο της Θεσσαλονίκης ως «θεατρική σκηνή» των Βαλκανίων, αναζητώντας τις βαλκανικές θεατρικές παραστάσεις που φιλοξενήθηκαν στην πόλη, καθώς και τους θεσμούς εκείνους που συνέβαλαν στη

διαβαλκανική θεατρική επικοινωνία με στόχο την προώθηση του ελληνικού πολιτισμού στη γειτονιά μας. Μέσα από τη συστηματική καταγραφή της θεατρικής διαδρομής που χάραξε η πόλη, θα αποκαλυφθεί η δυναμική της πορεία, διευρύνοντας τον προβληματισμό μας σχετικά με τη σύνδεση του ελληνικού θεάτρου με το βαλκανικό, καθώς και την αναγκαιότητα ανάπτυξης νέων στρατηγικών αξιοποίησης του βαλκανικού πολιτισμικού πλούτου εν γένει.

Η **Ελπίδα Ζαμπετάκη** είναι απόφοιτος του Τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιστορία Θεάτρου και Κινηματογράφου του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Υποψήφια Διδάκτορας του Πανεπιστημίου Κρήτης του Τμήματος Φιλολογίας στον Τομέα Θεατρικών, Κινηματογραφικών και Μουσικών Σπουδών με θέμα διατριβής «Το θέατρο στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας και η σχέση του με το ελληνικό (1990-2016)». Η τριμελής επιτροπή αποτελείται από τον κ. Μανώλη Σειραγάκη, τον κ. Βάλτερ Πούχγερ και την κ. Αυγούστα Δήμου. Υπότροφος του ΙΚΥ. Απόφοιτος του θεατρικού εργαστηρίου «Παράθλαση» στη Θεσσαλονίκη και του «Θεάτρου Κυδωνία» στα Χανιά. Μονοετής φοίτηση στην Ανώτερη Σχολή Δραματικής Τέχνης «Μοντέρνοι Καιροί». Συμμετοχή σε Συνέδρια Θεατρολογίας σε Ελλάδα και εξωτερικό, καθώς και παρακολούθηση θεατρικών σεμιναρίων. Εργασία ως ηθοποιός σε παραστάσεις του θεάτρου Κυδωνία στα Χανιά και του θεάτρου Λαμπιόνι στη Θεσσαλονίκη.

ΕΛΙΖΑ ΘΕΟΔΩΡΑΝΟΥ «Από τη σκηνική πράξη στη δραματουργία, μια αντίστροφη πορεία: ο Ιάκωβος Καμπανέλλης στην Πειραματική Σκηνή της ‘Τέχνης’»

Στην παρούσα ανακοίνωση θα μας απασχολήσει η «εκλεκτική συγγένεια» που καλλιεργήθηκε μεταξύ του θιάσου και του Ιάκωβου Καμπανέλλη, συγγραφέα που εμπιστεύτηκε κείμενά του, αλλά και έγραψε έργο ειδικά για την Πειραματική Σκηνή.

Μέσα στη διάρκεια της δεκαετίας του '90 ο θίασος ανέβασε τρία θεατρικά έργα του συγγραφέα, εγκαινιάζοντας τη μακρά συνεργασία τους με το κείμενο *Ο δρόμος περνά από μέσα* που ανεβάστηκε το 1993, συνέχισε με το έργο *Στη χώρα Ίψεν*, ένα μεταθεατρικό σχόλιο πάνω στους *Βρικόλακες* του Ίψεν, που παρουσιάστηκε σε πανελλήνια πρεμιέρα το 1996, ενώ την επόμενη χρονιά, το 1997, και αφού είχε προηγηθεί η στενή σύμπραξή του με τον θίασο ο Καμπανέλλης παρέδωσε στην Πειραματική Σκηνή ένα ακόμη άπαιχτο έργο, γραμμένο για τους συγκεκριμένους ηθοποιούς, έχοντας υπόψη του τη σύνθεση του θεατρικού σχήματος. Το 2005 ο θίασος επιστρέφει και πάλι στον Καμπανέλλη ανεβάζοντας ένα τρίπτυχο με τίτλο *Άντρες σε κρίση* που περιελάμβανε τους μονολόγους: *Ο πανηγυρικός*, *Αυτός και το πανταλόνι του* και *Ο επικήδειος*, τρία έξοχα δείγματα της κωμικοτραγικής στόφας του συγγραφέα. Η καλλιτεχνική συνέπεια και η διαρκής προσφορά του θιάσου ήταν οι αρετές της Πειραματικής Σκηνής που εκτιμούσε ο Καμπανέλλης, διακρίνοντας «μια παράλληλη και συνεχή εξέλιξη θεατών και ηθοποιών».

Ο στόχος μας είναι να διερευνήσουμε το πεδίο πάνω στο οποίο χτίζονται εκείνες οι προϋποθέσεις, μέσα από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ του συγγραφέα και των καλλιτεχνών, που οδηγούν τον Καμπανέλλη να εστιάσει στο ίδιο το σύμπαν του θεάτρου, στις σχέσεις μεταξύ θεάτρου και ζωής, στις αντιθέσεις μεταξύ ψευδαίσθησης και πραγματικότητας, και γενικά στον σύγχρονο μεταθεατρικό προβληματισμό, πάνω στην ίδια την ουσία του θεάτρου, όπως ο συγγραφέας την εισπράττει μέσα στην ατμόσφαιρα του θεάτρου «Αμαλία», μια ατμόσφαιρα που καθ' ομολογίαν του Καμπανέλλη «τού θυμίζει τις ηρωικές εποχές του Θεάτρου Τέχνης».

Η **Ελίζα Θεοδωράνου** σπούδασε θεατρολογία στο πανεπιστήμιο της Μπολόνια (2002). Είναι αριστούχος απόφοιτη του μεταπτυχιακού προγράμματος του Τμήματος Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. (2009), ενώ στο ίδιο Τμήμα συμμετείχε σε δύο ερευνητικά έργα με αντικείμενο τη «Θεατρική δραστηριότητα στη Θεσσαλονίκη» και υποστήριξε τη διδακτορική της διατριβή το 2019 («Η κληρονομιά της Μεταπολίτευσης: Θεατρικά σχήματα έρευνας στη Θεσσαλονίκη, 1975-2000»). Έχει συμμετάσχει σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες και έχει δημοσιεύσει άρθρα σε θεατρολογικά περιοδικά. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν στο μεταδραματικό θέατρο, στο θέατρο του Πιραντέλλο και στο σύγχρονο ελληνικό θέατρο στη Μεταπολίτευση. Εργάστηκε ως θεατρολόγος στην Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» (2009-2012), ενώ από το 2017 είναι εκπαιδευτικός θεατρικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Από το 2021 έως το 2023 εργάστηκε ως συμβασιούχος διδάσκουσα στο Τμήμα Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. (Ακαδημαϊκός Υπότροφος του ΕΛΚΕ Α.Π.Θ.) και έδωσε διαλέξεις στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στο ίδιο πανεπιστημιακό τμήμα.

ΓΙΑΝΝΑ ΤΣΟΚΟΥ «Μια πόλη μια παράσταση. Θεσσαλονίκη 2012»

Μια πόλη γιορτάζει τα 100 χρόνια από την απελευθέρωσή της. Πώς μπορεί η επέτειος να γιορταστεί στα σχολεία ώστε μαθητές και εκπαιδευτικοί να συνεργαστούν δημιουργικά και να γνωρίσουν καλύτερα την πόλη και την ιστορία της;

Η ανακοίνωση παρακολουθεί το πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μια πόλη μια παράσταση. Θεσσαλονίκη 2012», που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη από τον Οκτώβριο του 2012 έως τον Απρίλιο του 2013, στο πλαίσιο του εορτασμού των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της πόλης. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα υλοποιήθηκε από την «Θεατρική Τέχνη στην Εκπαίδευση», τμήμα της Ανώτερης Δραματικής Σχολής ΑΝΔΡΕΑΣ ΒΟΥΤΣΙΝΑΣ και υπό την αιγίδα του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Με σημείο εκκίνησης τη δημιουργία θεατρικού κειμένου μέσα από το Θέατρο της Επινόησης και το Εκπαιδευτικό Δράμα, οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να περάσουν από όλα τα στάδια δημιουργίας μιας παράστασης, να την παρουσιάσουν στο κοινό και στη συνέχεια να εφαρμόσουν την ίδια διαδικασία με τους μαθητές/τις μαθήτριες τους συν-δημιουργώντας μαζί τους μια παράσταση. Στόχος του προγράμματος ήταν η συλλογική βιωματική εμπειρία που απέκτησαν οι εκπαιδευτικοί μέσα από την επαφή τους με τη θεατρική πρακτική, να αποτελέσει, εργαλείο για ουσιαστική και δημιουργική συνεργασία με τους μαθητές και τις μαθήτριες τους. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα εξελίχθηκε σε τρία στάδια: το πρώτο αφορούσε αποκλειστικά τους εκπαιδευτικούς και ολοκληρώθηκε με την παράσταση που έδωσαν με το έργο τους. Στο δεύτερο στάδιο, μετά από τα πέντε πρώτα μαθήματα, οι εκπαιδευτικοί ξεκίνησαν να δουλεύουν με μαθητές στο σχολείο, σε συνεργασία με τις εμπυχώτριες. Στο τέλος όλα τα σχολεία παρουσίασαν τις παραστάσεις τους. Η παράσταση των εκπαιδευτικών δόθηκε τον Ιανουάριο του 2013 και των σχολείων σε ένα τριήμερο φεστιβάλ στις 21-23 Απριλίου 2013, στο Δημοτικό Θέατρο ANETON.

Το πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα βασίστηκε σε μια ιδέα της Γιάννας Τσόκου, οργανώθηκε και υλοποιήθηκε από τις Σοφία Καρακάντζα (σκηνοθέτη), Μελίνα Χατζηγεωργίου (θεατροπαιδαγωγό, εκπαιδευτικό), Γιάννα Τσόκου (θεατρολόγο) και με επιστημονική σύμβουλο την Άβρα Αυδή (φιλόλογο, θεατροπαιδαγωγό).

Η **Γιάννα Τσόκου** είναι θεατρολόγος, κριτικός, μεταφράστρια. Διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βιέννης. Απόφοιτος της Επιθεώρησης Δραματικής Τέχνης της Ρούλας Πατεράκη. Επιμελήτρια και παρουσιάστρια πολιτιστικών εκπομπών στον «9,58 Σταθμό στον πολιτισμό» της ΕΡΤ

(1994-96). Συνεργάτης του ΚΘΒΕ (1989-2003) στις εκδόσεις και επιμέλεια εκθέσεων. Κατέγραψε την λεπτομερή παραστασιογραφία του ΚΘΒΕ για τα έτη 1961-2001. Δημοσίευσε επιστημονικά άρθρα, συνεντεύξεις, μελέτες και κριτικές. Μέλος της Ελληνικής Ένωσης Κριτικών Θεάτρου και Παραστατικών Τεχνών. Οργάνωσε εκπαιδευτικά προγράμματα για σχολεία. Δίδαξε Ιστορία Θεάτρου στην Ανώτερη Δραματική Σχολή «Ανδρέας Βουτσινάς» (2008-2017) όπου δημιούργησε το τμήμα «Η Θεατρική Τέχνη στην Εκπαίδευση». Μέλος της Επιτροπής Θεάτρου του Δήμου Θεσσαλονίκης της οποίας υπήρξε πρόεδρος (2014-2019). Το 2015-16 οργάνωσε τα μαθήματα του Ανοιχτού Πανεπιστημίου του Δήμου Θεσσαλονίκης με αντικείμενο το θέατρο. Από το 2018 συντονίζει τη Λέσχη Ανάγνωσης Θεατρικών Έργων για Εφήβους και Παιδιά του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση. Συντονίστρια του Γραφείου Βόρειας Ελλάδας του Δικτύου (2020-2023). Μεταφράζει θεατρικά έργα από τα Γερμανικά.

Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου 2023

20:00-21:00, Θέατρο Κλειώ

Keynote

ΟΛΓΑ ΤΑΞΙΔΟΥ «Η αυτονομία της παράστασης: αισθητική, πολιτική, παιδαγωγική»

Η ανακοίνωση θα συζητήσει τους τρόπους με τους οποίους η έννοια της «Αυτονομίας της Παράστασης», έχει σφυρηλατηθεί μέσα στους λόγους του μοντερνισμού και της νεωτερικότητας. Η έννοια της παράστασης ως ανεξάρτητης δραστηριότητας με τη δική της αισθητική, πολιτική και παιδαγωγική σημασία μπορεί να θεωρηθεί ως κατεξοχήν μοντέρνα, αλλά και ως μέρος μιας γενεαλογίας των παραστατικών τεχνών που εκτείνεται από το κλασικό ελληνικό δράμα, στην κινεζική υποκριτική, στο *καμπούκι*, στο *μπουνράκου* και το *κατακάλι*. Συγκαταλέγεται έτσι ανάμεσα στις μοντερνιστικές επιστήμες, όπως η ανθρωπολογία, η αρχαιολογία, η ψυχολογία και η κοινωνιολογία. Η παρούσα εργασία θα κινηθεί σε διπλή κατεύθυνση: θα ανιχνεύσει τους τρόπους με τους οποίους η συγκεκριμένη αναζήτηση εμπλέκεται με αυτές τις επιστήμες της νεωτερικότητας, αλλά και το πώς προβάλλει και αναβιώνει την αρχαιότερη αισθητική συζήτηση στον ευρωπαϊκό κανόνα, αυτή της «αρχαίας διαμάχης», η οποία έχει ήδη ονομαστεί «αρχαία» από τον Πλάτωνα, υποδηλώνοντας ίσως ότι απηχεί σταθερά κάποια ιδέα μιας μάχης (*αγώνος*) μεταξύ της παράδοσης και των εννοιών της νεωτερικότητας, που διεξάγεται μέσα από τη μακρά διάρκεια (*longue durée*) της ρητορικής της θεατρικότητας και της αντιθεατρικότητας. Η ίδια η θεατρικότητα ως αναλυτικό εργαλείο, ως «δομή του συναισθήματος» (Raymond Williams), ως «ιδεολογία της μορφής» (Σχολή της Φρανκφούρτης) αποκτά εξέχουσα θέση στο κριτικό λεξιλόγιο του μοντερνισμού και της νεωτερικότητας ενισχύοντας τη φαινομενολογική και επιτελεστική στροφή στο σύγχρονο θέατρο και στις πολιτισμικές σπουδές ευρύτερα.

Στηριζόμενη τόσο σε ιστορικές όσο και σε σύγχρονες μελέτες περιπτώσεων, η εισήγηση θα επικεντρωθεί στους τρόπους με τους οποίους οι παραπάνω συζητήσεις υλοποιούνται και ενσαρκώνονται μέσω της τέχνης του ερμηνευτή. Συγχρόνως, αυτή η αυτονομία έχει επίσης ανοίξει το πεδίο της περφόρμανς στο παγκόσμιο θέατρο. Η πτυχή αυτή θα προσεγγιστεί μέσω των τρόπων με τους οποίους οι θεωρίες της μοντερνιστικής υποκριτικής και της σκηνικής

παρουσίας εγκαινιάζουν επίσης διαλόγους μεταξύ Ανατολής και Δύσης, μεταξύ λογοτεχνικότητας και προφορικότητας, μεταξύ κειμενικότητας και ενσάρκωσης, μεταξύ παράδοσης και καινοτομίας. Η ανακοίνωση θα υπογραμμίσει τον αντίκτυπο αυτής της αναζήτησης της αυτονομίας στο πεδίο των σύγχρονων παραστασιατικών σπουδών ως επιστημονικού κλάδου.

Η **Όλγα Ταξίδου** είναι Ομότιμη Καθηγήτρια Δράματος και Παραστατικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, Επίτιμη Διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και Επισκέπτρια Καθηγήτρια Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Στις μελέτες της περιλαμβάνονται: *The Mask: A Periodical Performance by Edward Gordon Craig* (1998, 2001)· *Tragedy, Modernity and Mourning* (2004) · *Modernism and Performance: Jarry to Brecht* (2007)· και *Greek Tragedy and Modernist Performance: Hellenism as Theatricality* (2021, 2023). Είναι διευθύντρια στις σειρές *Edinburgh Critical Studies in Modernism* και *Drama and Performance* και έχει εκδώσει τους τόμους (με τη Βασιλική Κολοκοτρώνη) *Modernism: An Anthology of Sources and Documents* (1998) και *The Edinburgh Dictionary of Modernism* (2017). Έχει διατελέσει υπότροφος σε διάφορα ιδρύματα με πιο πρόσφατη υποτροφία αυτή στο APGRD του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης (2022). Έχει επίσης διασκευάσει αρχαιοελληνικές τραγωδίες: η διασκευή της *Μήδειας* σκηνοθετήθηκε από τον Lee Breuer το 2018 με τη Maude Mitchell στον ομώνυμο ρόλο και παρουσιάστηκε στο Mabou Mines Theatre στη Νέα Υόρκη.